

módja a sterilizáció. Szerző a sterilizáció kérdésének etikai tárgyalásával foglalkozik részletesebben s a keresztény erkölestan alapjain állva, elítéli a sterilizációs mozgalmakat.

V. J.

STAHL, H. H.: *Tehnica monografiei sociologice*. Institutul Social Român, Biblioteca de sociologie, etică și politică. Seria A.: Studii și Contribuții, 2. București, (1934.) 183 l.

A Gusti-féle szociológiai iskola monografiai módszerének gyakorlatát mutatja be a részletes példákkal igen szemléletes tette szakmunka. Öt nagy fejezet fogja össze a kiterjedt anyagot. Az első fejezet a társadalmi jelenségek megfigyelésére és lerögzítésére ad útmutatásokat. A második fejezet (a szociológiai problémák tárgyalása) a megfigyelések rendszerezését, osztályozását mutatja be. A harmadik fejezet (a kollektív munka helyszíni megszervezése) a tanulmányozandó társadalmi egység kiválasztásának, a munkacsoportok létesítésének, az anyag áttekintésének módszerét foglalja össze. A negyedik fejezet (monográfia-készítés) a legértékesebb és legnélkülözhetetlenebb gyakorlati utasítások részletes és szemléletes összefogása. Külön tárgyalja a települési hely, a biológiai jelleg, a történeti események, a lelki alkat, a gazdasági, jogi és az ú. n. komplex jelenségek kérdését. Részletes tervet közöl a gazdaság szociológiájához, a családi élet megfigyeléséhez, a családok morfológiai tanulmányához, a házasság belső tényezőinek, a szülők és gyermekek viszonyának és a családi viszonylatok kutatásához. Ez a munka a Gusti-féle monográfiai mozgalom hét kiszállásának eredményeire támaszkodik. Szemléltető anyaga ugyancsak a kiszállások cédula-anyagából került ki. A monográfus sok felületességtől és kezdeti nehézségtől mentesíti munkáját ennek az útmutató szaktanulmánynak áttekintésével.

V. J.

8. Közgazdaságtan.

MATOLCSY MÁTYÁS Dr.: *Agrárpolitikai feladatok Magyarországon*. Bp. (1934.) 151 l.

„A munka keretében nem a mezőgazdaság akut megbetegedésével és annak orvoslásával kapcsolatos agrárpolitikai feladatokkal, hanem azokkal kívánok foglalkozni, amelyek a mezőgazdaság jelenlegi struktúrájának megváltoztatásával kívánják a mezőgazdasági lakosság jobb jövőjét előkészíteni.“ Feladatát négy részre tagolva oldja meg. Előbb Magyarországon mezőgazdaságának jelenlegi struktúráját rajzolja meg (birtokmegoszlás, bérleti gazdálkodás, népesedési viszonyok, tanyatelepülés, nagy- és kisgazdaságok, mezőgazdasági munkanélküliség és a kivándorlás.) Ezután az agrárpolitika feladatait elemzi (a mezőgazdasági üzemek nagyságának megváltoztatása, telepítés, tagosítás, mesterséges öntözés, úthálózat kiépítése, a mezőgazdaság adósságterhének rendezése, szövetkezeti mozgalom, mezőgazdasági szakoktatás, piacutató, kollektív agrárreklám). A két utolsó részben egyrészt az agrárpolitika által előidézett struktúráváltozás időtartamát, másrészt Magyarország nemzeti jövedelmének és közteherviselő képességének az agrárpolitika feladatának megvalósulása utáni alakulását tekinti át. A Soli Deo Gloria ref. diákszövetség kiadásában megjelent munka előszavát *Szekfű Gyula* írta. A történetíró a Matolcsy könyvének érdemét abban látja, hogy „a kérdést kiemelte az elméleti és politikai vitákból s a pozitív megoldás síkjára toltá át, honnan alig lesz eltávolítható“.

V. J.

MIKOS FERENC: *A Quadragesimo Anno gazdasági rendje*. Bp. 1934. 285 l.

A szerző annak a gazdasági rendszernek a közelebbi megrajzolását tűzi ki célul, mely a XI. Pius pápa

Quadragesimo Anno kezdetű körleveleiben lefektetett elvek megvalósítására volna alkalmas. Ezt a rendszert a kapitalizmussal szemben *laborizmus*nak nevezi. A könyv két részre oszlik. Az első rész a laborizmus gazdaságböleseleti alapjait tárja fel. Négy gazdasági rendszert különböztet meg: 1. a hatalmi fölény a természeti és anyagi termelési tényezők kezében van, 2. a tőke van hatalmi fölényben: magán- és államkapitalizmus, 3. a gazdasági élet vezetése a munka kezében van: laborizmus, melynek két ága a szocializmus és a tulajdonképpeni laborizmus, 4. az etatizmus: a gazdasági hatalmi fölény az állam kisajátítottja. A könyv második részében azt akarja bemutatni, hogy milyen intézményekkel lehetne a laborizmust, vagyis a munka hatalmi fölényét biztosítani. Az irányítást vég eredményében az önkormányzattól várja. Az Országos Gazdasági Tanács termelési körzetekre osztaná az országot és meghatározná az országos kontingenst. A megyei szaktestületek között osztják fel a kontingenseket, ezek pedig tagjaik közt. Részleteiben is igen komoly és érdekes közgazdasági tanulmány.

V. J.

OBERDING JÓZSEF GYÖRGY
Dr.: *A modern szövetkezeti mozgalom*. Kolozsvár, 1934. 56 l.

A könnyen áttekinthető kis könyv három részben fejti ki a modern szövetkezeti mozgalom lényegét. Az első részben a történetét foglalja össze az utópisztikus-szocialisztikus irányzat, a rochdalei takácsok, Schultze és Raiffeisen rendszerének ismertetésével. Külön alfejezetben mutatja be a magyar szövetkezeti mozgalom kifejlődését. A második rész a modern szövetkezet leírása, külön részletezve a hitel-, a termelő, a fogyasztási és az értékesítő szövetkezeteket. A harmadik rész a tulajdonképpen vett modern szövetkezeti mozgalom kérdéséről fejteti. Három szempont állítható egy-

mással szembe: a kapitalista gazdasági rend alapján álló polgári társadalom a kistőkészek érdekét szolgáló gazdasági mozgalomnak tekinti, a szocialisták a munkásosztály egyik igen jelentős harci eszközének tekintik ki, a kooperatívizmus pedig öncélúnak mondja (niemesi iskola 1921-ben kiadott manifesztumának 6. pontja). Szerző e fejtegetések után a szövetkezeti mozgalom áttekintését adja az egyes országokban, valamint ismereti a szövetkezeti mozgalom nemzetközi szerveit.

V. J.

SURANYI-UNGER TIVADAR:
Szabad és kötött gazdaság. Közgazdasági Szemle, 1934. LVIII. évf. 77. k. 9—10. sz. 428—444. l.

Öt fejezetben fejti ki a címben jelzett érdekes és időszerű közgazdasági problémát. Az elmélet és a gyakorlat kettősségének bemutatása után „A társadalmi tudományok integrációja” c. fejezetben a közületi szükségletek kérdését tárgyalja. E bevezető rész után előbb „a gazdasági szabadság útját” írja le, ami párhuzamos az autonóm gazdaságpolitikai célkitűzések (a termelékenység és az egyensúlyi eszmény, mint célkitűzés) gyakorlati ténylegesítésével, azaz a termelési politikának a tágabb értelemben vett gazdaságpolitikától való fokozódó függetlenségével. A továbbiakban rámutat arra, hogy amíg a liberálisizmus az autonóm gazdaságpolitikai célkitűzések szövetségese, addig a kötött gazdaság heteronóm gazdaságpolitikai célkitűzésekre (javarészt hatalmi, politikai, kultúrpolitikai és szociálpolitikai megfontolásokra) támaszkodik. Végeredményében a kötött gazdaság tulajdonképpen gazdasági nacionalizmus. „A kibontakozás dialektikája” c. fejezet a változások vonalát rajzolja meg; tézis: a nemzetgazdasági elzárkózás; antitézis: a fejlődés folyamán az államok kötött gazdasága terén a gazdaságpolitikai intézmények általában egyöntetűek lesz-

nek s ezzel megindul a nemzetgazdaságok egymáshoz való közeledése; szintézis: a kötött világgazdaság. A nemzetközi gazdaságpolitikai irányítás rendszabályainak fokozatos enyhítése, illetőleg megszüntetése viszont lehetővé teszi a szabad világgazdaság rendszerének kialakulását. V. J.

VARGA ISTVÁN: *A fasizmus gazdaságpolitikája*. Közgazdasági Szemle, 1934. LVIII. évf. 77. k. 11–12. sz. 570–594. l.

A fasiszta gazdaságpolitika nem keletkezett a fasiszta világszemléletből, politikai elméletből és szervezeteiből a szükségszerűség hatalmával, hanem azzal csupán koincidál. E megállapítás után a szerző a *Carta del Lavoro* alapján ismerteti a fasizmus gazdaságpolitikájának főbb tételeit: a nemzet érdekei az egyének vagy csoportok érdekei elé helyezendők; a munka minden formája társadalmi kötelességet alkot s ezért az államhatalom védelmében részesül; a magánkezdeményezés a termelés leghasznosabb és legeredményesebb eszköze; a termelés növelése, tökéletesítése és a költségek csökkentése minden eszközzel előmozdítandó; az államnak a gazdasági életbe csak kivételesen szabad beavatkoznia (ha a magánkezdeményezés hiányzik, vagy ki nem elégítő, vagy ha az államnak politikai érdekei forognak kockán); a munkajog szabályozására a kollektív munkabérszerződések hivatottak; a sztrájk és a kizárások minden faja elítélt és tilos. Tehát a fasizmus egyrészt a magánkezdeményezést hirdeti, másrészt emberi és a termelés érdekeivel szembe forduló munkabért és egyéb munkafeltételeket kíván a termelés területén biztosítani. A valóságban azonban a fasizmus ezeket az elveket csak részben valósította meg, kénytelen volt intervencionisztikus gazdaságpolitikát folytatni. E fejtegetés után a szerző a fasizmus elgondolásának megfelelőire mutat rá (Gide, amerikai nagyvállalkozók, Sorel-féle forradalmi szindikalizmus, Cole céhszociálizmusa,

Othmar Spann, német nemzeti szociálizmus, Quadragesimo Anno, kollektív munkabérszerződések, Whitley-tanácsok, Roosevelt-féle New Deal munkakódexei, stb.), majd sorra veszi a vitás problémákat (állami beavatkozás, terv- és irányított gazdaság, munkabérek hatósági megállapítása), végül leszögezi, hogy a fasizmus „egy viszonylagosan liberális, de erős szociálpolitikai szellemtől áthatott rendszer, amely a gazdasági haladást a közös szempontjai által korlátozott magánkezdeményezéstől és egyéni önzéstől várja”. V. J.

9. Vegyes.

Búvár. Népszerű tudományos folyóirat. Szerkeszti *Lambrecht Kálmán*. Budapest, Franklin-Társulat kiadása. I. évf. 1. szám. 1935. január. 8-r. 72 l.

Pompás kiállításban száz érdekes köppel tarkítva, 72 oldal terjedelemben látott napvilágot ez a népszerűsítő tudományos folyóirat. A természettudományok páratlan fejlődésének eredményeiről akar tudósítani, azokat az igazságokat akarja hozzáférhetővé tenni, amelyeket „laboratóriumok csendjében, műhelyek katódogó hangzavarában, óceánok mélyén, kórtermek magányában, a vegyész és fizikus, a technikus és földrajzi explorátor, a népelet búvára és az életért harcoló klinikus és orvos kutattak, kinyomoztak és megismertek”. Szerkesztőjének, *Lambrecht Kálmán*nak, tudományos egyénisége, de épúgy munkatársainak hosszú sora kezdeskedik arról, hogy a magyar folyóiratok kultúra régóta nélkülözött, fontos hivatást betöltő lapja született meg a *Búvárban*. K. B.

Educatio Medicorum. Orvosképzés. XXV. évf. 1935 március. Külön füzet. 372 l.

A budapesti Pázmány Péter-Tudományegyetem fennállásának három-